

Asia C-569/20**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

30.10.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

27.10.2020

Vastaaja:

IR

Pääasian oikeudenkäynnin kohde

Rikosoikeudenkäynti syytetyn poissa ollessa. Syytetyn poissa ollessa käytävän menettelyn tavan määrittäminen (direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 ja 4 kohta). Direktiivin 2016/343 9 artiklassa tarkoitettu oikeussuojakeino, joka kohdistuu syytetyn poissa ollessa annettuun tuomioon.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Direktiivin 2016/343 ja puitepäätöksen 2009/299 säännösten tulkinta.

Ennakkoratkaisupyynnön perustana on SEUT 267 artikla.

Ennakkoratkaisukysymykset

Onko direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä johdanto-osan 36–39 perustelukappaleen kanssa, sekä puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan 1 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä johdanto-osan 7–10 perustelukappaleen kanssa, tulkittava siten, että ne käsittävät tapauksen, jossa syytetylle ilmoitettiin häntä vastaan nostetusta syytteestä sen alkuperäisessä muodossa, minkä jälkeen hänelle ei objektiivisesti voida ilmoittaa tuomioistuimen

käsittelystä hänen pakonsa vuoksi ja häntä puolustaa viran puolesta nimetty edustaja, jonka kanssa hänellä ei ole minkäänlaista yhteyttä?

Jos tähän vastataan kieltävästi: Sopiiko kansallinen oikeussääntö (NPK:n 423 §:n 1 ja 5 momentti) yhteen direktiivin 2016/343 9 artiklan kanssa, luettuna yhdessä 8 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen kanssa, ja puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan 3 kohdan kanssa, luettuna yhdessä 1 kohdan d alakohdan kanssa, kun sen mukaan syytetyn poissa ollessa suoritettua tutkintaa ja syytetyn poissa ollessa annettua tuomiota vastaan ei ole säädetty oikeussuojasta, jos syytetty pysyy piilossa sen jälkeen, kun hänelle on ilmoitettu alkuperäisestä syytteestä, eikä hänelle ole voitu tästä syystä ilmoittaa oikeuskäsittelyn ajasta ja paikasta eikä hänen poissaolonsa seurauksista?

Jos tähän vastataan kieltävästi: Onko direktiivin 2016/343 9 artiklalla, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, välitön vaikutus?

Unionin oikeussäännöt ja oikeuskäytäntö, joihin viitataan

Eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343 (EUVL 2016, L 65, s. 1; jäljempänä direktiivi 2016/343), erityisesti johdanto-osan 36–39 perustelukappale ja 8–10 artikla).

Puitepäätösten 2002/584/YOS, 2005/214/YOS, 2006/783/YOS, 2008/909/YOS ja 2008/947/YOS muuttamisesta henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, 26.2.2009 tehty neuvoston puitepäätos 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24; jäljempänä puitepäätos 2009/299), erityisesti 4 a artiklan 1 kohdan d alakohta ja 3 kohta, lomakkeen d kohdan 3.4 alakohta.

Euroopan unionin perusoikeuskirja (EUVL 2016, C 202, s. 389; jäljempänä perusoikeuskirja), erityisesti 47 artikla.

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Rikosprosessilaki (Nakazatelno-protsesualen kodeks, jäljempänä NPK), erityisesti 423 §:n 1 ja 5 momentti, 425 §:n 1 momentti.

Lyhyt esitys tosiseikoista ja pääasian oikeudenkäynnistä

- 1 IR:ää vastaan nostettiin syyte rikoslain (Nakazatelen kodeks, jäljempänä NK) 321 §:n 3 momentissa tarkoitetusta rikoksesta, koska hänen väitettiin osallistuneen elokuun 2010 ja päivämäärän 24.2.2011 välisenä aikana Bulgarian tasavallan alueella tai Kreikan tasavallassa yhdessä 11 muun henkilön kanssa

rikollisjärjestöön, jonka väitettiin tuoneen valtion rajojen yli rikollisessa tarkoituksessa suuria määriä valmisteverollisia tavaroita (savukkeita) ilman veromerkkiä ja levittäneen niitä maan alueella. Häntä vastaan nostettiin syyte toisestakin rikoksesta – NK:n 234 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta rikoksesta – sillä perusteella, että hän oli avustanut ajanjakson 15.–24.2.2011 aikana 373 490 savukerasian tuomisessa maahan ilman veromerkkiä 2 801 175 lein (BGN) arvosta, joten rikoksen kohteen arvo oli erityisen suuri eikä rikos ollut vähäinen. Ensin mainitusta rikoksesta on säädetty vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus ja jälkimmäisestä vähintään kahden vuoden vapausrangaistus.

- 2 IR:ää ei onnistuttu löytämään esitutkinnan aikana, mistä syystä hänet määrättiin etsittäväksi; eurooppalainen pidätysmääräys oli jo annettu toisen menettelyn yhteydessä. Hänet löydettiin sittemmin. Syytekirjelmä luovutettiin hänelle henkilökohtaisesti, missä yhteydessä hän käytti apunaan valtuutettua edustajaa. IR päätti olla antamatta tietoja. Hän antoi ainoastaan osoitteen, josta hän olisi tavoitettavissa.
- 3 Syyte toimitettiin tuomioistuimeen. Tuomioistuin yritti jälleen haastaa IR:n oikeuskäsittelyyn. Tätä ei kyetty tavoittamaan – edes hänen antamastaan osoitteesta. Valtuutettu edustaja luopui puolustamasta syytettyä, koska ei ollut saanut yhteyttä tähän. Tuomioistuin nimesi aluksi viran puolesta edustajan ja tämän luovuttua toimeksiannosta samoin viran puolesta toisen edustajan. IR ja hänen uusi edustajansa eivät ole koskaan tavanneet. Viimeisin nimetty edustaja ilmoittaa, ettei ole pyrkinyt millään tavoin tavoittamaan tämän sukulaisia. Lähtökohtaisesti vallitsee epäselvyyttä siitä, tietääkö IR, että häntä vastaan nostettua syytettyä käsitellään tuomioistuimessa ja että hänelle on nimetty edustaja viran puolesta.
- 4 Tuomioistuin määräsi IR:n tutkintavankeuteen ja antoi eurooppalaisen pidätysmääräyksen. IR:ää ei tavoitettu. Pidätysmääräyksen antanut tuomioistuin kumosi sen myöhemmin, koska vallitsi tiettyjä epäilyksiä siitä, oliko se puitepäätöksen 2002/584 ja direktiivin 2012/13 mukainen oikeuksista ilmoittamista koskevan oikeuden osalta. Asiassa esitettiin ennakkoratkaisupyyntö (C-649/19).
- 5 Oikeudenkäyntivaihe päätettiin prosessioikeudellisista syistä (syytekirjelmän sääntöjenvastaisuus). Asian käsittely aloitettiin uudelleen uuden syytekirjelmän toimittamisen jälkeen. IR:ää ei kyetty tavoittamaan intensiivisistä etsinnöistä huolimatta, vaikka häntä etsittiin myös sukulaisten, entisten työnantajien ja teleoperaattoreiden välityksellä. Tuomioistuimen ensimmäisessä käsittelyssä oli määrä käsitellä sitä, käsiteltäisiinkö asia IR:n poissa ollessa, erityisesti hänen oikeuksiaan tässä oikeudenkäynnissä, jos hän olisi poissa, sekä sitä, miten laajasti mahdollinen tuomio sitoisi häntä.
- 6 Asianosaisten esittämän – ja tuomioistuimen tukeman – kannanoton mukaan asia on käsiteltävä ja ratkaistava IR:n poissa ollessa.

- 7 On ratkaistava, onko asian käsittelevä tuomioistuin velvollinen vahvistamaan yksiselitteisesti, miten tämä menettely vaikuttaa IR:n oikeuksiin hänen poissa ollessaan; konkreettisesti, voiko IR valittaa mahdollisesta tuomiosta sillä perusteella, että hän hänen oikeuttaan olla henkilökohtaisesti läsnä on loukattu, koska hän ei ole ollut läsnä rikosoikeudenkäynnissä.

Pääasian asianosaisten keskeiset väitteet

- 8 Puolustus pitää tällaista valitusta mahdollisena, mutta syyttäjä ei ota lainkaan kantaa asiaan.

Lyhyt yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteluista

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten täyttyminen

- 9 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin aloittaa ensin oikeudenkäynnin IR:ää vastaan hänen poissa ollessaan. Se soveltaa siten direktiivin 2016/343 8 artiklan säännöksiä. Näin ollen tuomioistuimella on oikeudellinen intressi tietää, millaisen menettelyn se toteuttaa syytetyn poissa ollessa eli direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan vai 8 artiklan 4 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisen vaihtoehdon.
- 10 Toiseksi ennakkoratkaisupyyntö esitetään myös sen vuoksi, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen nojalla vastuussa siitä, että jos IR on otettu kiinni mahdollisen tuomion täytäntöönpanoa varten, hänelle kyetään ilmoittamaan, onko hänellä mahdollisuutta valittaa tuomiosta.
- 11 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on ilmoitettava direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitetut tiedot itse, koska se on tehnyt päätöksen rikosoikeudenkäynnin toteuttamisesta IR:n poissa ollessa. Tästä syystä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin kykenee parhaiten arvioimaan, millä edellytyksillä tämä menettely on käytävä syytetyn poissa ollessa – direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja 3 kohdan mukaisin edellytyksin, joiden mukaan IR ei voi valittaa hänen poissa ollessaan annetusta tuomiosta, vai direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan mukaisin edellytyksin, joiden mukaan hänellä olisi mahdollisuus valittaa tuomiosta. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tarvitsee unionin tuomioistuimen ohjeita vastatakseen näihin kysymyksiin.
- 12 Jos tuomio annetaan, olisi erittäin todennäköistä, että annettaisiin eurooppalainen pidätysmääräys, jotta voitaisiin panna täytäntöön vapausrangaistus, joka olisi syytteiden kohteena olevien rikosten vakavuuden vuoksi pituudeltaan todennäköisesti yli neljä kuukautta. Siinä on mainittava yksiselitteisesti lomakkeen d kohdan 2 alakohdassa, mitä vaihtoehtoisia menettelyjä on toteutettu

syytetyn poissa ollessa. Annettujen tietojen mukaisesti on mahdollisesti myönnettävä oikeussuojan takeet lomakkeen d kohdan 3.4 alakohdan mukaisesti.

- 13 Kansallisen lainsäädännön mukaan virallinen syyttäjä antaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen seuraamuksen täytäntöönpanemiseksi ilman tuomioistuimen minkäänlaista osallistumista – ei pidätysmääräyksen antamisen eikä myöhemmän valvonnan yhteydessä. Tältä osin syyttäjä päättää, mitä tässä pidätysmääräyksessä mainitaan.
- 14 Unionin tuomioistuimen 12.12.2019 antaman tuomion ZB (Brysselin syyttäjävirosto, C-627/19 PPU, EU:C:2019:1079) 35 ja 36 kohdan mukaan on perusteltua, että tuomioistuin ei osallistu seuraamuksen täytäntöönpanemiseksi annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen, koska tämä pidätysmääräys merkitsee jatkoa tuomiolle, jonka yhteydessä tuomioistuin on huolehtinut tuomitun henkilön oikeuksien suojelusta. Tästä näkökulmasta asian käsittelevä tuomioistuin on syytetyn poissa ollessa käytävän menettelyn yhteydessä, erityisesti tehtäessä päätös menettelyn toteuttamisesta, edelleen velvollinen vahvistaminen yksiselitteisesti, mitä vaihtoehtoisia menettelyjä se toteuttaa syytetyn poissa ollessa: menettelyn, johon liittyy oikeussuojakeino, vai menettelyn, jossa oikeussuojakeinoa ei ole. Syyttäjä voisi siten vedota tuomioistuimen päätökseen antaessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Muussa tapauksessa syyttäjä päättäisi yksin tästä tärkeästä kysymyksestä, mikä olisi vastoin periaatetta, jonka mukaan tuomioistuimet valvovat puitepäätöksen 2002/584 nojalla kaikkia päätöksiä vähintään oikeussuojan jommallakummalla tasolla: joko kansallisen pidätysmääräyksen antamisen tai eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen yhteydessä.
- 15 Mikäli katsottaisiin, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin saa esittää kysymyksensä Euroopan unionin tuomioistuimelle vasta tuomion antamisen jälkeen, tämä merkitsisi sitä, että se tuskin voisi esittää niitä lainkaan. Kansallisen lainsäädännön mukaan tämän tuomion jälkeen annettaisiin lopullinen ratkaisu kaikista prosessioikeudellisista kysymyksistä, jotka koskevat asianosaisten osallistumisen tapaa ja keinoja, mukaan lukien oikeudenkäynti syytetyn poissa ollessa. Tuomioistuin, joka on antanut asiaratkaisun, ei saisi käsitellä näitä kysymyksiä uudelleen. Niihin saisi ottaa kantaa vain ylempi oikeusaste, kun se käsittelee puolustuksen edustajan tai syyttäjän tekemää valitusta.
- 16 Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että ensimmäiseltä oikeusasteelta, joka on tehnyt päätöksen oikeudenkäynnin toteuttamisesta syytetyn poissa ollessa, vietäisiin mahdollisuus pyytää Euroopan unionin tuomioistuimelta selvennystä pääasian oikeudenkäyntiin sovellettavan direktiivin 2016/343 8 artiklan säännöksen täsmälliseen sisältöön.
- 17 Jos sitä vastoin katsottaisiin, että direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen mukainen ilmoitus olisi annettava vasta poissa olevana tuomitun kiinnioton yhteydessä, tämä merkitsisi sitä, että vain syyttäjä voisi antaa nämä tiedot ilman tuomioistuimen minkäänlaista osallistumista. Samalla syyttäjä ei ole

lähtökohtaisesti velvollinen ilmoittamaan poissaolevana tuomitulle hänen oikeuksistaan, ja koska hän ei ole tuomioistuin, hänellä ei ole myöskään mahdollisuutta esittää unionin tuomioistuimelle tätä koskevia kysymyksiä.

- 18 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisua pyytävällä tuomioistuimella on oikeudellinen intressi pyytää Euroopan unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua edellä esitettyihin kysymyksiin.

Direktiiviä 2016/343 ja puitepäätöstä 2009/299 koskeva toteamus

- 19 Jos IR tuomittaisiin poissaolevana, sovellettava lainsäädäntö riippuisi siitä, missä hänet otetaan kiinni.
- 20 Jos hänet otettaisiin kiinni Bulgariassa, sovellettaisiin direktiivin 2016/343 9 artiklaa, luettuna yhdessä 8 artiklan kanssa.
- 21 Jos hänet otettaisiin kiinni jossain toisessa jäsenvaltiossa eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, olisi sovellettava puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklaa sen nojalla annettavien takeiden osalta.

Ensimmäistä kysymystä koskevia selvennyksiä

- 22 Vallitsee epäselvyyttä siitä, mikä on sen vaatimuksen täsmällinen sisältö, jonka mukaan syytetylle on direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ”ilmoitettu oikeudenkäynnistä”. Yhtäältä johdanto-osan 36 perustelukappaleen toisessa virkkeessä todetaan, että tällä ilmoittamisella olisi katsottava tarkoitettavan sitä, että ”virallinen tieto oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta annetaan kyseiselle henkilölle joko haasteella henkilökohtaisesti tai muilla keinoin tiedoksi siten, että hän voi tulla tietoiseksi oikeudenkäynnistä”. IR on poistunut lopullisesti pääasian oikeudenkäynnissä esitutkintaviranomaisille antamastaan pysyvästä osoitteesta, ja vaikka häntä on etsitty intensiivisesti, etsintä on jäänyt tuloksettomaksi. Tästä syystä hän ei ole saanut näitä ilmoituksia. Toisaalta johdanto-osan 38 perustelukappaleessa viitataan siihen, että tutkittaessa, onko tapa, jolla ilmoitus annetaan, riittävä, on otettava huomioon sekä oikeusviranomaisten osoittama että asianomaisen henkilön osoittama huolellisuus, kun 39 perustelukappaleessa mainitaan konkreettisesti pakeneminen, joka on kyseessä pääasian oikeudenkäynnissä.
- 23 Tämä epäselvyys koskee myös puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan 1 kohdan b alakohdtaa, jonka sisältö on sama kuin direktiivin 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan; myös puitepäätöksen johdanto-osan 7–9 perustelukappale ovat [sisällöltään] samat kuin direktiivin 36–39 perustelukappale.
- 24 Oikeusviranomaiset ovat soveltaneet pääasian oikeudenkäynnissä vaadittavaa huolellisuutta löytääkseen syytetyt, kun hän itse ei ole halunnut olla saatavilla. Alkuperäisen etsinnän jälkeen hänet löydettiin, ja hänelle kerrottiin syytteestä, missä yhteydessä hän antoi pysyvän osoitteen mutta siirtyi tämän jälkeen jälleen maan alle. Näissä olosuhteissa tulee esiin kysymys siitä, onko oikeudenkäynnistä

ilmoitettu sääntöjenmukaisesti direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ja puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetulla tavalla, koska tällaisen ilmoittamatta jättäminen johtuu tosiasiallisesti vain syytetyn tietoisesta päätöksestä paeta. Toisaalta syytetyn pakeneminen mainitaan nimenomaisesti johdanto-osan 39 perustelukappaleessa sekä 8 artiklan 4 kohdassa, mikä sulkee pois direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun sääntöjenmukaisen ilmoittamisen, kun toisaalta pakenemista ei mainita puitepäätöksessä 2009/299 perusteena.

- 25 Jos tuomioistuin ei kykene ilmoittamaan käsittelystä syytetylle vain siksi, että hän on paennut, direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan 1 kohdan b alakohdan edellytykset täyttyvät lyhyesti sanottuna tapauksessa, jossa alkuperäisestä syytteestä on ilmoitettu, joten on oletettava, että hänelle ”on ilmoitettu oikeudenkäynnistä”?
- 26 Vallitsee epäselvyyttä direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisen vaatimuksen sisällöstä, kun sen mukaan poissa olevaa epäiltyä tai syytettyä ”edustaa joko hänen itsensä tai valtion nimeämä valtuutettu edustaja”. Puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan 1 kohdan b alakohdan sanamuoto on samanlainen.
- 27 IR on valinnut pääasian oikeudenkäynnissä edustajan, mutta tämä on luopunut puolustamasta häntä sen jälkeen, kun IR on paennut. Aluksi hänelle nimettiin viran puolesta toinen edustaja (direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan sanamuodon mukaan asetettiin ”valtion nimeämä” edustaja), ja hänen valtuutuksensa päätyttyä nimettiin toinen edustaja, joka puolustaa häntä tällä hetkellä tosiasiallisesti asiakysymystä koskevassa menettelyssä. IR ei tiedä mitään tästä edustajasta eikä hänellä ole koskaan ollut tähän yhteyttä. Tämä edustaja ei ole pyrkinyt millään tavoin ottamaan häneen yhteyttä esimerkiksi hänen sukulaistensa välityksellä. Voidaanko näissä olosuhteissa olettaa, että IR:ää edustaa ”valtuutettu edustaja”?

Toista kysymystä koskevia selvennyksiä

- 28 Toinen kysymys esitetään toissijaisesti siltä varalta, että unionin tuomioistuin vastaa kieltävästi ensimmäiseen kysymykseen, sillä tämä merkitsisi sitä, että direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan b alakohta ja 3 kohta eivät olisi sovellettavissa pääasian oikeudenkäynnissä, joten syytetty saisi direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen ja 9 artiklan mukaiset takeet. Siinä tapauksessa olisi epäselvää, annetaanko kansallisessa laissa unionin oikeuden mukaiset tarvittavat oikeussuojakeinot.
- 29 Konkreettisemmin: Jos kansallinen oikeudenkäynti aloitetaan NPK:n 423 §:n 1 momentin nojalla, tähän säännökseen sisältyvien perusteiden mukaan syytetyn poissa ollessa käytyä menettelyä ei aloiteta uudelleen, eikä poissa ollessa tuomittu saa mitään (oikeastaan mitään tehokasta) oikeussuojakeinoja. Tästä syystä on

epävarmaa, sopiiko NPK:n 423 §:n 1 momentti yhteen direktiivin 8 artiklan 4 kohdan ja 9 artiklan kanssa.

- 30 Jos annetaan eurooppalainen pidätysmääräys, myönnettävien takeiden seurauksena aloitetaan lomakkeen d kohdan 3.4 alakohdan mukaisesti eurooppalaisen pidätysmääräyksen osalta erityinen uudelleen käsittely. Nyt käsiteltävässä asiassa on epäselvää, sopiiko NPK:n 423 §:n 5 momentti yhteen puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan 1 kohdan d alakohdan kanssa, koska siinä vapautetaan Varhoven [kasatsionen] sad (ylin tuomioistuin, Bulgaria) velvollisuudesta suojella takeita, jotka syyttäjä on antanut antaessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Siten Varhoven sad soveltaisi kansallista lakia eli NPK:n 423 §:n 1 momenttia, ja tuomittu IR ei edelleenkään saisi asiakysymystä koskevaa uutta oikeudenkäyntiä.

Kolmatta kysymystä koskevia selvennyksiä

- 31 Kaikilla näillä kysymyksillä on käytännöllinen tavoite: ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on kyettävä toteamaan selkeästi, millainen menettely käydään syytetyn poissa ollessa, jotta selviää, olisiko IR:llä käytettävissään tehokkaita oikeussuojakeinoja, jos hänet tuomittaisiin poissaolevana.
- 32 Tämä käytännön tavoite johdetaan direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitetusta velvoitteesta: ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen, joka on tehnyt päätöksen oikeudenkäynnin toteuttamisesta IR:n poissa ollessa, on todettava yksiselitteisesti, onko hänellä tunnustettu oikeus suojaan hänen poissa ollessaan annettua tuomiota vastaan vai ei; tämä edellyttää kuitenkin myös selkeää toteamusta, mistä tämä suoja muodostuu.
- 33 Samalla sen menettelyn luonteen, jossa kansallinen pidätysmääräys on annettu (eli tuomio syytetyn poissa ollessa), ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen osien välillä on yhteys. Syytetyn poissa ollessa käydyn menettelyn luonteen perusteella määräytyy, mitkä puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan mukaisista neljästä takeesta (lomakkeen d kohta) on annettava. Tämä ilmenee Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, joka koskee tuomioistuimen osallistumista eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen, jonka voi suorittaa kansallisen lainsäädännön nojalla vain syyttäjä.
- 34 Tätä tarkoitusta varten edellytetään, että jos ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että pääasian oikeudenkäynnissä syytetyn poissa ollessa käytävä menettely kuuluu direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisen vaihtoehdon soveltamisalaan, se viittaa toisen virkkeen mukaisten tehokkaiden oikeussuojakeinojen olemassaoloon ja sovellettavuuteen. Tähän ei kuitenkaan riitä se, että unionin tuomioistuin toteaa vain, että NPK:n 423 §:n 1 ja 5 momentti eivät sovi yhteen unionin oikeuden kanssa. Tässä tapauksessa poissa ollessa tuomittu ei voisi edelleenkään vaatia oikeussuojaa: kansallinen lainsäädäntö ei anna hänelle oikeussuojaa, ja jos selitettäisiin, että tämä

lainsäädäntö ei ole unionin oikeuden mukainen, tämä ei johtaisi siihen, että oikeussuojakeinot annettaisiin hänen käyttöönsä.

- 35 Tätä tarkoitusta varten on välttämätöntä selvittää, onko direktiivin 2016/343 9 artiklalla välitön vaikutus.
- 36 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin oikeuden mukainen tulkinta on mahdollinen vain silloin, jos IR luovutetaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella hänelle määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanoa varten. Silloin NPK:n 422 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja 423 §:n 5 momenttia voitaisiin tulkita toiseen kysymykseen annettavan vastauksen perusteella siten, että niitä ei pitäisi soveltaa ainoastaan henkilöihin, jotka on luovutettu maastapoistamista koskevan menettelyn perusteella, vaan myös henkilöihin, jotka on luovutettu eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, koska puitepäätöksen 2002/584 mukainen menettely merkitsee sellaisenaan tietynlaista yksinkertaistettua maastapoistamista. Tämä merkitsisi sitä, että bulgarialainen tuomioistuim on sidottu puitepäätöksen 2009/299 4 a artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti myönnettyihin takeisiin, joiden sisällön määrittäisi Euroopan unionin tuomioistuim – eikä Bulgarian Varhoven sad.
- 37 Jos IR toisaalta otettaisiin langettavan tuomion antamisen jälkeen kiinni Bulgarian alueella, häntä koskisi NPK:n 423 §:n 1 momentin säännös. Tätä säännöstä ei voida tulkita unionin oikeuden mukaisesti, koska siinä määritetään syytetyn poissa ollessa käytävää menettelyä varten kansallinen peruste eikä direktiivin 2016/343 8 artiklan mukaista perustetta. Sitä ei voida tulkita contra legem. Sitä voitaisiin jättää soveltamatta vain silloin, jos säännöksellä (direktiivin 2016/343 9 artikla, luettuna yhdessä 8 artiklan 4 kohdan ja 2 kohdan kanssa), jonka kanssa se on ristiriidassa, on välitön vaikutus.
- 38 Unionin tuomioistuim on jo todennut, että perusoikeuskirjan 47 artiklalla on välitön vaikutus (tuomio 14.5.2020, [Staatsanwaltschaft Offenburg,] C-615/18, EU:C:2020:376, 72 kohta). Periaate, joka koskee oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan tuomioistuimessa, konkretisoituu kuitenkin unionin johdetun oikeuden säännöksessä eli direktiivin 2016/343 9 artiklassa. Tämä johtaa siihen kysymykseen, onko tällä säännöksellä sellaisenaan tai perusoikeuskirjan 47 artiklan yhteydessä välitön oikeusvaikutus.
- 39 Direktiivin 2016/343 9 artiklassa annetaan kiistatta yksityiselle oikeus valtion lainvalvontaviranomaisia vastaan; siinä säädetään pakottavasti ja yksiselitteisesti edellytyksistä, joiden täyttyessä tämä oikeus syntyy (syytetty ei ollut läsnä käsittelyssä, eivätkä 8 artiklan 2 kohdassa säädetty edellytykset täyttyneet), missä yhteydessä siinä ”yksiselitteisesti asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus saavuttaa tietty tulos” (tuomio 6.11.2018, [Bauer ja Willmeroth,] C-569/16 ja C- 570/16, EU:C:2018:871, 72 kohta). Tämä tulos on sellainen oikeussuojakeino, ”joka mahdollistaa asian käsittelyn uudelleen” (direktiivin 2016/343 9 artikla). Siinä yhteydessä säännöksessä säädetään siitä vaihtoehdosta, että epäillyllä tai

syytetyllä ” – on oikeus uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon – ”.

- 40 Direktiivin 9 artiklan säännöksissä ja NPK:n 423 §:n 1 momentissa määritellään samalla tavoin poissa ollessa tuomitun oikeus uuteen käsittelyyn ja niissä tunnustetaan tämä oikeus vahvistamatta yksityiskohtaisesti konkreettista järjestelyä eli sitä, onko kyseessä oltava alusta aloitettava uudelleenkäsittely vai riittääkö muutoksenhaku. Siltä osin kuin NPK:n 423 §:n 1 momentin kansallisella säännöksellä on välitön vaikutus – sitä sovelletaan näet yhdessä NPK:n 425 §:n kanssa, joka on säännös, jossa säädetään uudelleenkäsittelyn konkreettisesta tavasta – tulee esiin kysymys siitä, voidaanko olettaa, että direktiivin 2016/343 9 artiklalla on välitön vaikutus, jonka perusteella sitä voidaan soveltaa NPK:n 423 §:n 1 momentin sijasta ja yhdessä NPK:n 425 §:n kanssa.
- 41 Konkreettisesti [tulee esiin kysymys siitä], onko mahdollista tunnustaa oikeus uudelleenkäsittelyyn direktiivin 2016/343 9 artiklan mukaisesti ja sen jälkeen määrittää uudelleenkäsittelyn tapa NPK:n 425 §:n 1 momentin mukaisesti: uusi menettely ensimmäisestä oikeusasteesta lähtien tai ensimmäisen tai toisen oikeusasteen ratkaisusta valittaminen.
- 42 Toisin sanoen ja pääasian oikeudenkäynnin kannalta, onko näillä takeilla oikeudellista arvoa, jos niiden perustana on vain direktiivin 2016/343 9 artiklan välitön vaikutus ja jos: 1. ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin vahvistaa IR:ää vastaan tämän poissa ollessa käydyn menettelyn tavan ja vahvistaa, että se toteutetaan direktiivin 8 artiklan 4 kohdan ensimmäisen virkkeen edellytyksin, koska 2 kohdan edellytykset eivät täyty; 2. ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin vahvistaa oikeussuojakeinon direktiivin 9 artiklan mukaisesti, luettuna yhdessä 8 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen kanssa, eli sen, että IR:llä on siinä tapauksessa, että hänet tuomitaan poissa olevana, oikeus vaatia uudelleenkäsittelyä ja onnistua siinä vain esittämällä hakemus kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun jäljennös syytetyin poissa ollessa annetusta tuomiosta on toimitettu; 3. uudelleenkäsittelyn konkreettisen tavan (kokonaan uusi tutkinta tai valitus ensimmäisessä tai toisessa oikeusasteessa syytetyin poissa ollessa annetusta tuomiosta) määrittää Varhoven sad, jolloin tämä uudelleenkäsittelyn tapa olisi varmasti se, että asiakysymystä koskeva syyte tutkittaisiin IR:n ja hänen valitsemansa edustajan osallistuessa henkilökohtaisesti tehokkaalla tavalla?